

פ ר ו ט ו ק ו ל מ ס' 91/א

מישיבת ועדת הכספים, ביום א', י"א באייר תשס"ז
10.45 בשעה 22.4.1956

- ס. חזני
- ז. סרזאבי
- י. ספיר
- י. פורדר
- ז. צור
- ס. קלמר
- ח. רונין
- נ. לוי

- הי"ר י. נורי
- י. אפרתי
- ח. אריאב
- י. בדר
- א. בקר
- א. בהיר
- ש. דיין
- א. הרצפלד

נוכחיו:

- שר האוצר ל. אשכול
- ד"ר ארנון
- מר זגבי
- מר שטנר
- מר קטרון
- ש. סורוקר
- מר גורדרד
- מר הניב
- ש. ספינק
- ש. בזק

סוזמנים:

סדר היום: חוק לעידוד החסכון (ערבות למלורת והצחות מסס הכנסה), תשס"ז - 1956.

חוק יהב המגן וחוק התקציב (מס. 2) לשנת 1956/57 - תשס"ז - 1956. (נישא ב-10/4)

הי"ר י. נורי:

יש לנו שלשה סעיפים בסדר-היום: א) הצעות שר האוצר לוועדת הכספים לאשר ערבות, בהתאם למכתבו מ-10 באפריל 1956; ב) חוק יהב המגן; ג) צו להגדלת מס נסיעות תוצ. בקרש זמן עד 11.30 לדיון בסעיף הראשון ולאחר מכן בעבור לחוק יהב המגן, ששר האוצר בקשני להעמידו בשורה שניה משום שהוא יושב בישיבת הממשלה ויתפנה רק באותה שעה.

נורי:

לסדר. קודם כל אני מתנגד שבדיון היום על חוק יהב המגן. לא שמעתי עוד את הרצאתו של שר האוצר בכנסת ולא נתקיימה קריאה ראשונה. אני יודע שועדת הכנסת החליטה התלטה פנוסה, שבנדאי לא תקל על עבודתנו - שלוועדה ח מותר להתחיל בדיון זה סיד. אני חושב שלוועדה אין צורך להשתמש בסמכות זו. איני רואה שום סיבה לחפזון, כיון שכל אותם אמצעים שמבחינת האוצר הם דחופים נעשו כבר בצורה של צוים. אינני חושב שהחפזון יועיל גם מפני שהחוק ארוך ומסובך וכולל סמונה מסים שונים, 46 סעיפים וכ-300 סעיפי-מצבה וכל אחד יכול לחשב כמה עבודה דרושה לנו עד שבגיע לגמר הדיון. שלישיית, פרוצדורה כזאת תהפוך את הדיון לדיון בלתי-רציני ובלתי שקט ולא תעזור. ליצור כאן אותו מצב רוח שדרוס כספר בדים על ענינים שיש להם, כביכול או למעשה קשר עם תקציב הבטחון.

לכן אני בכל הרצינות מבקש את הי"ר שלא ישתמש בסמכות הזאת. סוף כל סוף יש בטחון למדינה וקיים גם פרלמנט, ואי-אפשר להפוך פרלמנט למין אוטומאט; מכניסים הצעה ויוצא חוק. הייתי רוצה לסאול את הי"ר מה קרה בעצם עם תקציב הבטחון. אני יודע שאנחנו עומדים היום בסוף אפריל. אני מניח, כפי שראיתי בסני ספורים שהשתתפנו בהם, שהצבא ומסרד הבטחון מוציאים כסף. אני יודע שועדת הכספים לא דנה לא על תקציב הבטחון, עד היום הזה, ולא על שום הקצבה זמנית. אני גם יודע שועדת הכספים לא קבלה אפילו הצעת חוק תקציב הבטחון.

סוף כל סוף קיים חוק, קיימת כנסת ויש מסגרת של תקציב. מכל מקום איך ייתכן שועדת הכספים מתכנסת ב-22 באפריל, ו-22 יום מוציאים כסף בלי סמכות ובניגוד לחוק, וכשתכנסת הועדה נקודה כזו לא עומדת על סדר היום? אנה הגענו?

יש שורה שלמה של עניינים על סדר היום, שרובם נמצאים בוועדה זו ב"מרתף", אבל אדוני - מרתף זה לא קבר. יש שורה של הצעות שהועברו על ידי הכנסת אלינו ולא בכל עניין אפשר לקבל החלטה כמו בעניין הרופאים, שאמנם הכנסת העבירה אבל הועדה לא דנה. או אולי יש כוונה שנקבל החלטה כזו בכל העניינים?

אבל יש דבר אחד שאיני יכול אלא לראות בו כוונה ומזימה - זה עניין חברת נפטא. כסדר זה הועבר מהכנסת לוועדה כל העניין היה טרי ולא מוכן; לא היה זכיון, החברה לא היתה רסומה. זה היה לפני חדשיים בערך. השר הסכים שהעניין יעבור לוועדה. עברו חדשיים ובינתיים כבר הוקמה החברה, קבלו זכיון, חלקו מניות - אולי מכרו בשוק כמות מניות הדרושה בכדי ש-80% מהמניות ישארו בידי ג'נטלמנים ספקולנטים שהם שותפים לחברה זו בחינם, ואנחנו לא דנים על כך, וכאן יושב יו"ר אותה ועדה שעליה לדון בעניין חברת נפטא. יש עוד שורה של דברים ואבקש קודם כל הסבר בעניינים אלה.

ג. סנזאייב:
אולי היו"ר יסביר לנו: קבלנו הודעה שהחליטו על דיון מוקדם בוועדת הכספים כדי שנוכל לסיים במהירות בכנסת את הדיון בשלש קריאות עוד מחר, ולצורך זה גם הוזמנו לישיבה שהיתה צריכה להתקיים ביום ו', מתוך הנחה שהיום הזה יהיה מוקדם לדיון, והיום - אם יהיה עוד צורך בכמה שעות, ומחר להביא את הצעת החוק לקריאה שניה ושלישית. אינני יודע מסוים מה הישיבה בוטלה ביום ו' והזמן העיקרי שעמד לרשותנו כבר אינו קיים.

עברתי על החומר שקבלנו והוא רציני ביותר ומסובך ביותר והשאלות המעטיות מספרן רב. אני שואל את היו"ר אם התכנית הקודמת של דיוני הועדה עוד קיימת או לא; אם קיימת עדיין הכוונה להגביל את הדיון על חוק יהב המגן בוועדה, כדי שנגיע לדיון בקריאה שניה ושלישית בוועדה מחר.

היו"ר י. גורני:
אין שום כוונה כזאת. זה עמד כסעיף ראשון בסדר היום ושר האוצר בקשני להמתין לו עד 11.30 כי הוא רוצה להיות הפותח בעניין זה. ברור שצריך הייתי להיענות לבקשתו ואין שום מניעות ואין כל כוונות. מתי נגיע לדיון בכנסת - אם אתה שואל אותי, אני אומר: אינני יודע. זה תלוי כמה זמן יקח הדיון בוועדת הכספים. לפני שהיא תסיים את הדיון לא יוכלו להביא את החוק לקריאה שניה ושלישית.

אשר לנפא, אני יכול להעיד עלי את מזכיר הועדה שלא התרשלתי בדבר ופעמים אחדות עשיתי נסיון מיד לכנס את הועדה - כעבור שנים-שלושה ימים - ונתקלתי בקושי שלא ידעתי איך להתגבר עליו. פנה אלי יו"ר ועדת הכלכלה ואמר שיש לו ערעור על החלטת ועדת הכנסת בנוגע לפרוצדורה. ברור שלאחר קבלת הודעה כזו לא יכולתי לכנס את הועדה. גם שאלתי פעם ופעמיים אם ועדת הכנסת דנה בזאת. לאחרונה התקרבו לימים האחרונים של הדיון בתקציב, לפני הפגרה, ואינני יודע מה המצב בוועדת הכנסת. כך שלא היה מצד עיכוב בעניין נפטא. זה לא הספיע במאומה על תפקידי המוטל עלי באופן רשמי. עשיתי הכל כדי להפעיל מיד את הדיון ולא הצלחתי, לא באסמתי.

אשר לתקציב הבטחון, קבלנו הודעה לפני שבועיים או שלשה שבועות שהתקציב יהיה מוכן בקרוב והיה בודעתי לכנס מיד את הועדה בימי הפגרה גם כן, ברגע שיודיעו לנו שהתקציב יובא לדיון. אבל בינתיים כולכם יודעים שמנהל מסרד הבטחון הפך ל"הולנדי המעופף" וכנראה שבלעדיו אי אפשר להביא את התקציב. ברגע שיחזור מיד אכנס את הועדה, אפילו אם זה יהיה תוך הפגרה.

אני מסכים עם ה"כ בדר שלא צריך לדון בחשדון בשום דבר. אבל מכאן יש רק מסקנה אחת: צריך להתחיל בדיון ולדון.

בנוגע לקריאה ראשונה, קבלנו פנייה מיו"ר הכנסת. אמרתי שאיננו יכולים להתחיל לדון לפני קריאה ראשונה. הוא אמר שיכנס את ועדת הכנסת ויתירו את הדיון. כנסו את ועדת הכנסת והיא פועלת בסמכות הכנסת. אזי מבחינה פרוצדוראלית אני בסדר. אלא ח"כ בדר יצדק אם ימסר, שאם מתירים לו ועדת הכספים לדון אין זאת אומרת עדיין סמחייבים אותה. אז אסאל את ועדת הכספים אם היא רואה חובה לעצמה להיכנס לדיון. אם הועדה תחליט שאינה רואה חובה לעצמה, לא בדון. כשהתירה ועדת הכנסת, בסמכות הכנסת, זה ענין של שיקול דעת.

ח"כ בדר אמר שצריך שיהיה הלך רוח ורוח טובה בדיון הזה, כדי להקל עליו. אני מתיר לעצמי לומר, ד"ר בדר, שלא תרמת תרומה חשובה בענין זה, כי מיד התחלת ברוגז. כל תיבור שלך היה מתוך נימה חזקה של רוגז.

י. בדר:

אני רוגז על עובדה, בתור אדם היושב בבית זה שמונה שנים ודואג לסידורים שלו - שאת הפרוצדורה שעליה הוחלט במיוחד בנוגע לחוק התקציב, במסגרת סידורים מיוחדים הקיימים בכלל על דיון בתקציב, ובהתחשב שדיון על תקציב נמשך שבועות ולועדה דרושים חדשים לכך - שפרוצדורה מיוחדת זו בעצם חורגת מהגיון העבודה הפרלמנטרית ויוצרת תקדים מסוכן. מה יהיה עם סדרי העבודה של הכנסת אם יהיה מותר לוועדת הכנסת בנוגע לחוק רגיל, שהוא די ארוך ומסובך, לקבוע שועדת הכספים מקודם תדון ואחר כך תהיה קריאה ראשונה? אין זה רוגז אישי ולא מפלגתי, אלא רוגז של אדם אשר הסידורים הפרלמנטריים במדינת ישראל יקרים לו.

אני רוצה לסיים בפניה: מה ישאר לנו היום למעשה לדיון על חוק יהב המגן, אם תחליטו לדון - שעה, שעה ורבע? נהיה צת מעסיים.

היו"ר י. גור:

אילו היית במקומי, היית עושה בדיוק אותו דבר. אני חייב לשאול את חברי הועדה אם הם רואים חובה לעצמם להיענות לפניה. אם הועדה תחליט שהיא לא רואה חובה לעצמה לדון - לא בדון.

י. סנזאבי:

הטאלה המעשית במקומה עומדת - אם אין שום תקוה שנסכם.

היו"ר י. גור:

כאשר ח"כים דיון, ודאי שאתה טרחיק את הסיכוי לגמור. אני מבין שאני צריך לשאול את חברי הועדה מי בגד זה שניענה לתביעה הזאת לגשת לדיון בחוק יהב המגן, לפני שפותחים בקריאה ראשונה במליאת הכנסת.

ה צ נ ע ה

בעד קיום דיון בוועדה, לפני קריאה ראשונה של הצעת חוק יהב-המגן - 6
נ ג ד - 3

הוחלט לסיים דיון

חוק לעידוד החסכון (ערבות למלווה והנחות מס הכנסה). תש"ז - 1956

מר זנגי:

אדסיף כמה דברים קצרים על הנאמר במכתבו של שר האוצר ליו"ר ועדת הכספים מיום 10 באפריל. תכניות החסכון של הממשלה מסתכמות לעת-עתה בשלשה שלבים. ראשית, אמיסיות

כרוגמת האמיסיה של חברת החטמל, ובענין זה אנחנו מבאים סתי הצעות:
א) האמיסיה לקרן-היסוד והסו כנות, פה אנחנו מבקשים גם ערבות וגם את
הפטור שנהגנו בו במס הכנסה, ב) בקשה על אמיסיה נוספת של חברת
"אגרות", זו חברה שנתארובה עכסיו בסביל הסקעות במפעלי תעסיה
הסתדרותיים. פה אנחנו מבקשים רק את הפטור ולא ערבות.

הסלב השני: פרדס בחסכון, שהתחלה שלו בוצעה,
בגבול 10 מיליון דונם, והבשחנו לתת זיכוי במס הכנסה בגבול של 15%.
דבר בוסף, גם כן 10 אלפים דונם, אבל בסלב ראסון רק 5000 דונם, של
פועלים במוסבות, כמעט באותם התנאים.

הסוג הטליסי של החסכון היה חסכון בנקאי
שהתחלנו בו כרגע בסני בנקים: א) בבנק לדיסקונט - שכל החסכון מוסקע
בנירות ערך סמטלתיים, או כפי שהמטלה קובעת, ועל זה אנחנו מבקשים
רק פטור מהרביית שהחוסך מקבל. יש עוד חסכון בנקאי אחד בבנק לאומי,
אבל לעת עתה אין לנו פרטים מספיקים כדי להביא זאת לוועדת הכספים.
מתחיל עכסיו מסא ומתן על תכנית חסכון אחידה כמעט עם כל הבנקים; אם
מקווים לסיים זאת השבוע ולהביא לוועדת הכספים. יש עוד כמה תכניות
שעדיין נמצאות בראשית המו"ם ושעליהן לא נייחד את הדיבור.

מה שאנחנו מבקשים מפורט במכתב שכל אחד
מהחברים קבל פה: אמיסיה של ההסתדרות ואמיסיה של "אגרות". אחר כך
פרדס בחסכון, פטור, וכן פטור של פועל במוסבה, ולבסוף פטור של בנק
לדיסקונט.

י. ספיר:
אולי אפשר לקבל הסבר, מה היתה גיטת האוצר
לכבי קבלת הצעות מסוג זה. הגישו פה גורמים
שונים הצעות; האם ניתנה הודעה לציבור שהמטלה מתכוונת, שכל מי שרוצה
יואיל לפנות? האם ניתן מועד מסויים? באותו רגע שמאסרים סכומים
מסויים לפטור או לערבות שוק הקונים של אגרות אלו איננו בלתי מוגבל.
האם אחר כך האוצר יציע לאישור, כל מי שיבוא ויציע הצעה דומה בכל עת,
או שזה יהיה מוגבל? אם זה יהיה מוגבל, קיימת שאלה שהראשונים בודאי
יוכלו ליהנות מהמצב בסוק, בטעה שמי שיבוא בעוד חודש או חדשים או
חמשה חדשים יוכל לקבל אישור אבל לא יקבל קונים לאגרותיו. מה היתה
השיטה שבה נהג האוצר?

סר זגצ:
התשובה פשוטה. החוק של עידוד חסכון שנתקבל
בכנסת, הוא למעשה חוק ידוע לכל האזרחים וכל
מי שמציע לנו הצעה, אנחנו שנים בה בגבולות החוק. עד עכסיו כל הצעה
שקבלנו התיחסנו אליה בחיוב. לגבי פרדסים למסל, יש הצעה גם של
בנק קופת-עם וגם של "בכורי ירק" שאנחנו עדיין מספלים בהן, אבל עדיין
לא הגענו לשלב מעט כדי להביא זאת לוועדת הכספים. ביחס לפרדס בחסכון,
זה גם תלוי בהלואות מסדר החקלאות צריך לאשרן. קבלנו הצעות אלו רק
בשבוע האחרון או לפני עשרה ימים וענינו לאנשים, אבל עדיין לא בכנסת
לסלב האחרון של סיפול. החוק הזה הוא פנייה לציבור וכל מי שרוצה יכול
לפנות.

י. סונזאין: האם היו בקשות שנדחו?

סר זגצ:
עד עכסיו לא היו. היתה פניה של חברת הדלק
על 1/4 מיליון ל"י, שבינתיים הם החליטו
לעבור למניות. היתה פעם הצעה של צי"ם, והדבר איננו עוד בסיפול ולא
התקדם.

י. ברך:
הדבר הכולט לעין במקרה זה הוא, שהאגרות
היו של 400 לירות או הכפל של 400 לירות.

סר זגצ: רק על-סם.

י. ברך:
אני מבין שהלואה זו לא מתכוונת כל כך לציבור
הרחב כמו לבנקים. אם הנחה זו לא נכונה,
בודאי נטמע הכחשה, דבר זה יש לו קשר מסויים במדיניות הקפאת האשראי.
הבנקים מקבלים פקודות וסך הפקודות עולה מחודש לחודש, וזו תוצאה

של האינפלציה וגם תוצאה של המכניקה המיוחדת של האסראי הסודרני - שפקדון מוליך פקדון על ידי העברה מבנק לבנק, ובבנקים יש כסף שאין מה לעשות בו. אז בונים סניפים, משלטים דמי מפתח, מכניסים זהב ושיש וביקל וכסף וטורידים את זה מהוצאותיהם, כך שהאוצר מסלם תמיד 50% של הסקעה כזאת; או שהבנקים מחפשים נירות-ערך, בעיקר כסעל-ידי הסודרים מיוחדים בין האוצר לבין בנק ישראל - שבשבילם לא דרושה שום החלטה של ועדה זו ולא של הכנסת - אפשר לסמור נירות-ערך כאלה בתור כיסוי לבזילות, ומכאן שאלתי, האם נירות אלה, עד כמה שישארו בבנקים, ייראו ככיסוי לבזילות ובאיזו מידה?

ההצלחה שהיתה לנירות-הערך של חברת החשמל היתה תלויה בכמה דברים. אחד מהם, שהתבאים היו די נוחים. שנית, שחברת החשמל יש לה מאותם הלימים שהיתה חברת החשמל של רוטנברג, שם טוב בציבור. בדרך כלל אדם מעדיף לתת כסף לחברה כזאת, שהיא גם פרטית וגם חזקה ורשמית, כי שם יותר קשה לעשות קונברסיות לרעת המלווה. גורם נוסף, שזה היה מלווה ראשון מסוג זה, איש אינו יודע מהו קיבול השוק וכמה נירות ערך אפשר להפיץ.

עכשיו בראה שדוגמה טובה זו עוררה מחקים וכל אחד רוצה לקפוץ על העגלה הזאת. השכנות, או קרן-היטוד הם מאותם המפעלים שיש להם זכות מיוחדת לדרוש מאתנו עזרה מסויימת. אבל אני שואל: כשיתחילו תכניות חסכון אחת אחרי השניה, מה יהיה גורלן לאור קיבול השוק? ומה יהיה המצב אם פתאום תכנית פלונגית-אלמונית לא תשיג את הכיסוי בשוק אלא בחלקה, ותתחיל התחרות בין תכניות? אל נחשוב אף לרגע שמה שכתוב כאן, על התבאים, זה קודש; כל מוסד שמפיץ נירות שלו, יש לו אפשרויות להמתיק את העניין לטעמם של קוני הנירות, בכל מיני דרכים. מה יהיה אז? הערה אחרונה זו אינה שייכת כטובן במישרין הנה אבל הייתי רוצה להשמיע אותה: נהיה בעניינים אלה זהירים מראש ולא בדיעבד.

ה. י. גורני:

אני מבין שאגב הבעת דעתך בסעיף הראשון סיימת בהערה כללית, אבל אין ללטוד מכאן שאתה שולל את מתן הערבות לטוכנות.

י. ברך:

ודאי שלא.

י. ספייר:

מהו המושג "לביטוס בקודות היטוב שהוקמו על-ידי הטוכנות היהודית לא"י"? לאילן בקודות זה סכרון ואיך זה משתלב בתוך כל תכניות הפיתוח של הממשלה ושל הטוכנות; האם זה יופיע כתוספת לסכומים מיועדים, או זה בא כהלואה כדי להקדים משהו?

ז. צור:

מה תוכן הערבות של הממשלה, למה הממשלה ערבה?

ח. רונביץ:

האם אפשר לקבל פרטים על תוכן התבאים של האגרות והתוכן הקונקרטי של התחייבויות הממשלה? כלומר, האם אפשר לקבל את ההסכם שנעשה בין הממשלה והגורמים השונים? אני תומך בדבר הראשון שעליו מדברים, ללא סייג, אבל אני חושב שכדאי לדעת את הפרטים.

ט. סוזאייב:

מה המטרה של החלוקה בהוצאת אגרות ושומות על-סמך ולטוב"ז? אשר להוצאת אגרות צמודות לדולר וצמודות לאינדקס, האם זה ייעשה כפי שנעשה לגבי אג"ח של חברת החשמל, שבמסך תקופה מסויימת יאפשרו לרוכס להחליט, או אדם יצטרך מיד להחליט באיזה סוג הוא בוחר?

י. זנגי:

אני רוצה לתקן את עצמי על ידי תוספת למה שאמרת בראשית דברי. יש עכשיו אמיסיה חסונה מאד של 15 מיליון ל"י של העיריות. בהצעה זו אנחנו גם כן עומדים על הפרוטפקט ולא הספקנו לקבל מהם את כל התבאים; אבל מוטכם בין האוצר והרשויות המקומיות והעיריות על 15 מיליון ל"י, ויש חלוקה מוטכמת איך הם יחלקו ביניהם את הכסף. זאת גם כן חשבנו להכניס לא בבת-אחת

אלא בשנים-שלטה שלבים, בין אמיסיה גדולה לאמיסיה גדולה.

האמיסיה של הסוכנות היא בדיוק כמו זו של חברת החשמל, וזה מתחלק למוכ"ז ועל-שם. על-שם מכונן בעיקר לקופות תגמולים או למוסדות שיש להם כספים שעליהם להסיע אותם לתקופה ארוכה, וכדי להקל על הבורסה - שלא יהיו יותר מדי אגרות למוכ"ז נעשה חלוקה בערך של 40-60%, או 50-50% לכל היותר, ומוכרים לבטול, למסל רק על-שם. החלק שהבנקים מוכרים הוא למוכ"ז. משום כך גם על-שם ביתן, ב-400 לירות והיחידות לבנקים מתחילות מ-50 לירות.

הכסף של החסכון הזה, פירות-ערך אלה אינם מיועדים לבנקים. בנק ישראל אינו מסכים שהבנקים מהאמצעים שלהם יוכלו לקנות פירות-ערך. הבנקים עושים רק חתימה מוקדמת ועליהם למכור פירות-ערך אלה לקליינטים שלהם, ולא מכספיהם. בחברת החשמל היה תנאי, שהבנקים ירשו מאתנו שנסכים לקבל מהם את הכסף - לקבל מיד 40%, ו-60% נסכים לממן טראש את הקניה למשך 6 חודשים. אבל לא היה צורך להיזקק לזה, כי היה להם כל הכסף מהקליינטים שלהם.

לגבי יכולת הקיבול: למעשה הדבר מסתדר כך, שעוד לפני שמוציאים את הפרוספקט יש הסכם על החלוקה והבנקים אינם מקבלים על עצמם את ההפצה לפני שהם יודעים זאת. לפני שהם חותמים יש להם כבר כמעט מכירה על כל הסכום הזה. העיקר יהיה בזה, אם החברה המסויימת תגיע עם גמול ועם הבנקים להסכם לגבי ההפצה. זאת אומרת שההפצה היא למעשה מכירה טראש. לסוכנות יש גם כן הסכם עם גמול ועם הבנקים. אותו דבר יהיה גם בעיריות. גמול הסכיסה, למסל, להקדים לירושלים מימון של מיליון לירות על חשבון האמיסיה העתידה. יש עכשיו מטא-ומתן, שבנק לדיסקונט התוך תכנית החסכון שלו יקדים לממן גם לעירית תל-אביב וגם לעירית חיפה בגבול של 250 אלף לירות לכל אחת.

י. ספיר: האם האוצר קבע איזה אגרות ימכרו?

מר זגבי: לפי הפרוספקטים. את האמיסיות האלו האוצר למעשה אישר. אלא היתה שאלה של תור. כרבע עוד איננו יכול להגיד אפילו מי ילך קודם, אם הסוכנות או "אגרות". זה תלוי מי יהיה מוכן קודם בפרוספקטים. יותר ממה שאנחנו מביאים, לעת עתה לא אטרנו.

י. ספיר: לגבי ענין האישור והאפשרות לסדר את הענין, אני מבין שאין הברל אם זו אמיסיה או דבר אחר.

מר זגבי: יש הברל עצום. לגבי חסכון בבנקים לא איכפת לנו שכל הבנקים יתחילו בזה ביום אחד.

י. ספיר: אם הבנקים ירצו בכך, או שאתה מכריח אותם?

מר זגבי: כשנדרן בתכניות החסכון אסביר מה הם התנאים שאנחנו דורשים מכל בנק כדי שיהנה מהפטור.

ז. סרנאיב: הבנקים בודאי מעריכים איזו שהיא הערכה את יכולת הקיבול של שוק הכספים היום לגבי אג"ח אלה. אולי אתה יכול למסור זאת לנו? אם ההערכה היא מאומצמת, אולי יש יסוד לחשש שאגרות של עיריות או אגרות אחרות, בסלבים יותר מאחרים, ייתקלו בקשיים בהפצה.

מר זגבי: לגבי תחזית הבנקים, זה כמו בן שונה. כשדברנו על האמיסיה הראשונה של חברת החשמל הבנקים היו כל כך זהירים, שהם גרמו לכך שהסכמנו לקבל חלק מהכסף במשך ששה חודשים. לאטרנו היתה הפתעה לסובה וגם האמיסיה השניה נמכרה בצקל. הדבר תלוי גם במצב הרוח בציבור.

על כל פנים, שתי אמיסיות אלו מכירותן מובטחת לגבי שתי האמיסיות האחרות, דרוש כמו בן רוח זמן בין אחת לשניה; דבר זה תלוי בהרבה בתכניות החסכון שלנו, כי החסכון הוא גם כן אמצעי

עקרי בשביל להזין את האמיסיות. בבנק לדיסקונט ניתן להם תנאי, שהם חייבים להשקיע את כל הכסף באמיסיות והם צריכים לקבל מהאוצר אישור על כל סכום.

ח. רובין: למה החוסמים לא יכולים להשקיע זאת ישירות? למה כל הסידור בא לגבי הבנק? איט שמסקיע 50 לירות בבנק, טוב שישקיע אותם ישירות בחברת החשמל.

מר זגבי: הוא יכול לעשות זאת. אשר לאמיסיות של הסוכנות, התנאים הם בדיוק כמו בחברת החשמל, לגבי ההצטדה. ההתחייבות של האוצר היא זו: האוצר יהיה ערב לשלם במקרה שהסוכנות או קרן היסוד לא ישלמו - גם הצמידות, גם הרבית וגם הקרן. האוצר מקבל מהסוכנות וסקרן היסוד גם שעבודים בגדיים בגד הערכות שהוא נותן. ערבויות אלו הן לפי חוק עידוד החסכון.

אשר לשאלת ח"כ ספיר, מה פירוש ביטום - שר האוצר יכול לענות על שאלה זו.

שר האוצר ל. אשכול: מתוך כ-444 ישובים חדשים - אם אני מצרף את ההרחבות (יש עשרות ישובים ותקיים שהורחבו) - מתוכם יש כ-57 ישובים שהסוכנות עושה מאמצים לגמור אתם. הסוכנות מטפלת בקרוב ל-440 נקודות ישוב חדשות שקמו לאחר קום המדינה. הסוכנות מטבע הדברים עושה מאמצים להוציא מחזורים ראשונים ולהגיד: אתכם גמרנו. אז צריך לתת להם אותה מכסה שעל פי הטפתח של הטחלקה להתיישובות חייבים לתת. במחירים של היום, זה מתקרב ל-25-24 אלף ל"י ליחידה מסקית, כולל הבית, ואז זה מהווה 70% ממה שאנחנו חושבים שצריך להיות. ככל שהזמן נמשך ואין גומרים, גם המטפריים האלה עולים. יש 57 ישובים שהם ברשימה הזאת ואתם בגמר החשבון: אני חייב לך כך וכך. לגבי היתר, אמרנו כמה פעמים במוסדות שונים, שצריך להשקיע - יחד עם היהודים שהעלינו בשנה-שנתיים האחרונות - כ-250-240 מיליון לירות במחירים של היום ובתפיסה של היום. הכל תלוי בכל זאת במחירים ובטווקים, ובעוד כמה שנים יכול להתברר שצריך עוד.

מלבד זאת יש עוד סריה של ישובים, שזה צער-בעלי-טסק וצער-בעלי-חיים, ובזה שאתה נותן לו את המכסה אתה מקרב את העברתו לכתה העליונה. הכוונה ל-9-10-11 מיליון לירות לביטום המסקים, לקחת עוד 20 או 30 או 40 ישובים ולהגיד: הא לך מה שנחוץ. משום כך אינני אומד מספר קבוע. גיורא הזכיר פעם מספר של 40 אבל אני אינני מסהר לקבוע במספר. יכול להיות שאפסר לקחת 50 או 40 אבל לתת את הדבר שאתה חושב ולדעת שבשנה הבאה גמרת.

י. ספיר: אם אני מבין אל נכון, יש פה שנים-שלשה אלמנטים בקשר עם הנקודות האלו. האחת היא, להקדים את תקופת הביטום; השניה היא, במידה מסויימת גם להגדיל את עצם המכסה הנקובה. בתקציבים הרגילים של הממשלה והסוכנות ליחידה, או יותר נכון, על ידי ההקדמה למנוע את ההעלאה הנוספת.

שר האוצר ל. אשכול: זה יכול לקרות.

י. ספיר: שאלתי, אם כל הנקודות האלו מסוכנות או צריך עכשיו לבוא ולקבוע אותן? אילו לא היו עושים את כל הטרנסאקציה הזאת, יש תכנית מסויימת של ביטום לגבי נקודות אלו, שצריכה להיגמר תוך שנתיים או שלש בסכומים מסויימים או באובייקטים מסויימים. האם על ידי הסכום הזה פירוש הדבר שהעניין ייגמר יותר מוקדם, אבל כל זה בתחום הדברים הקשורים במושג ביטום?

כשמדברים על הרחבה, זה דבר שמשתלב הרבה יותר לתוך המחזור הרגיל של אותו מסק או אותה נקודה. אם קיבוץ שקיים כבר שמונה-תשע שנים והרחיב לפי מסגרת מסויימת, אז כל הבעיה כמה חסר לו להשלמה, משתלבת בכל הבעיות האחרות. גם הסכום שנקבע לכל אובייקט תלוי במשק בהתבססותו, ולתת לו יותר מהמכסה - גם זה חלק מהתכנית, מהי-התמונה הנכונה?

ז. צור:

אין פה הרחבות.

שר האוצר ל. אשכול: יש כיום במחלקת ההתיישבות, בתאריך מסויים, תכנית מפורטת בסכומים, מה היא נתבעת עוד להטקיע, לאיזה אובייקטים ומהו הסכום - באיזה שהוא תאריך, כי המחירים משתנים. ואז זה מגיע עד 24 אלף לירות ליחידה, כולל הבית. את הבית עד עכשיו נתנה המטסלה, ונתנה לפעמים גם הלואות ראשונות. אם אני מסכם מה שהסוכנות חייבת היום לישובים - חוב מוסרי לפחות, או חוב כלכלי - יחד עם העלויות של הזמן האחרון לגמרי, של לכיש, הסכום שאנחנו הוא 240-250 מיליון לירות. אם תשאל אותי מה היה טוב - הייתי אומר: מכסיסום תוך שתיים-שלוש שנים צריך לגמור גם עם אלה שעלו בשנה סעברה, אבל אין חכם שיאמין כי הסוכנות יכולה להמציא את הכסף הזה.

240 מיליון לירות זה 150 מיליון דולר, ואין זה הדבר היחידי. מוציאים עשרות מיליוני לירות לדברים אחרים. אם אני אומר עוד עכשיו ארבע שנים, לפעמים יש ויכוח אם זה כולל את התקציב של השנה או אינו כולל. זה תלוי בכל מיני דברים וגם בטכסת העליה השנה. כי אני העברתי חשבה את הסיכון לעליה החדשה ובתקציבנו זה איננו. סתוך 45 מיליון ל"י אין סיכון לעולים, והמטסלה המיוחדת של 25 מיליון דולר, אם היא תיגמר יחד עם ה"גרוואל" של בטחון, ב-20 מיליון דולר - אומרים לי יודעי דבר שזה יהיה טוב.

י. פורנר:

יותר קרוב לעשרים מיליון.

שר האוצר ל. אשכול: חלק אני רוצה ללא תמורת לירות, לענייני בטחון. אמנם לא דברו שם בגלוי על תותחים אבל יהודים ידעו מה זה. אזי שלש, ארבע או חמש שנים - מי יודע מה יהיה במשך שלש-ארבע שנים? זה נקרא להקדים; ממה להקדים, אינני יודע. ההקדמה יש לה ערך גדול גם מבחינת אספקה בכלכלה. בחשבונה של הסוכנות זה גם מוזיל אולי, כי המחירים עולים מסנה לסנה.

בשהדבר הזה יהיה, המחלקה תשב לכסה שעות ותוציא את רשימת הישובים - בדרך כלל על פי טבות העליה, סלבד מקרים יוצאים מן הכלל - ורשימה זו תועבר לאישור למוסדות.

התכנית בודאי תקיימים. האם איננו זוכרים שבכרית כאלה במשכו עשר שנים ושלוש-עשרה שנה? המילווה הראשון של "ללודס" היה מילווה שעזר לגמור עם צרות. טנקודת השקפה גזברית של הסוכנות ומנקודת השקפה משקית של המדינה זה ענין חיוני, וביחוד כשאנחנו בודאי בכל שנה נתבקש - הסוכנות, ובמידה מסויימת גם המטסלה - לקבל חדשים תחת כנפיה. אני חושב שזו אחת ההצעות הגדולות, הקונסטרוקטיביות ביותר.

הרחבות: במושב זה נראה יותר פשוט; הוספת כסה יהודים, אז זה עולה 24 אלף לירות. צריך להגדיל את בית-הספר ואת בית-העם. בישוב כזה בודאי תהיינה פחות טענות, כי היתה דוברה קודמת. איך זה בקבוצה? - יש לנו כמאה קיבוצים. אם ביתן אדמה אפשר יהיה ליישב סוגה יחידות. התקציב לעת עתה הולך על פי אותם 50-60 שישנם. אם באים עוד אנשים להתיישב אה צריך עוד פעם בתים בשבילים וכלי ייצור - אם זה עוד טרקטור או משהו בדומה לזה. הכביש בודאי לא נכנס ל-24 אלף הלירות האלה, אבל בכל אופן למדינה כולה אתה לא צריך לסלול עוד פעם כביש. הפרטים גדולים אין בזה. המושב לא נותן משלו; המכסיסום, זה שימוש באיננו נטר ציבורי.

י. ספיר:

אפשר יהיה לקבל את רשימת הישובים שיקבלו מן ההלוואה הזאת, ובערך לפי איזה מושב?

שר האוצר ל. אשכול:

בהחלט. אבל זה לא יכול להיות מחר, אלא כשהדבר יהיה והתכנית תהיה; כשאדע שיש לי הכסף

וכמה כסף יש לי.

ה צ ג ה

סעיף א (1) ו-(2) במכתב שר האוצר
 סיום כס' בניסן תשס"ז (10.4.56)
 ליו"ר ועדת הכספים - אנשר פה-אחד.

היו"ר י. גוריי:

תרשו לי, לפני שאנחנו עוברים לסעיף השני
 בסדר היום, לקדם בברכה את ד"ר ארנון, שנתמנה
 לתפקיד מנהל מסדד האוצר. להציג את ד"ר ארנון בפני ועדת הכספים, אני
 פטור, אנחנו מכירים אותו. אני יכול רק לאחל לו הצלחה בתפקידו
 החדש. מצידו אני מוסיף, שיש לי גם מידה רבה של בטחון שהוא יצליח
 בתפקידו החדש, עד כמה שאנחנו מכירים את סגולותיו.

הצעת חוק ייב המגן וחוק התקציב (מס' 2)
לשנת 1956/57 - תשס"ז - 1956

(המטינוגרמה של הדיון בסעיף זה פוענחה
 בנפרד ומצורפת לתיק הפרוטוקולים של
 הדיונים בתקציב הבטחון).

הישיבה נועלה בשעה 13.45